

Forslag

til

Lov om ændring i lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m. m.

Fremsat den 15. februar 1961 af *kirkeministeren*.

§ 1.

I lov nr. 284 af 30. juni 1922 om kirkers brug, sognebåndsløsning m. m., jfr. lovbe- kendtgørelse nr. 456 af 23. september 1947, foretages følgende ændringer:

1. I § 1, stk. 1, erstattes ordene „sogne- præster, residerende kapellaner“ med orde- ne: „faste præster“.

2. Endvidere slettes i § 1, stk. 1, ordene „i sædvanlig form“ og „gudelige forsamlin- ger“.

3. Hele § 1, stk. 2, udgår.

4. I § 2, stk. 4, udgår ordene „residerende kapellan“.

5. I § 3, stk. 1, ændres henvisningen „§ 1, stk. 1“ til „§ 1“, og henvisningen „jfr. § 2, stk. 4“ udgår.

6. I § 3, stk. 2, 1. punktum, udgår ordene „i de nedenfor i § 18 ommeldte tilfælde.“

7. I § 4 udgår ordene „prædiken og kate- kisation eller skriftemål og altergang“ og erstattes med ordene: „gudstjenstlig brug (herunder dåb og altergang)“.

8. I § 5, sidste punktum, indføjes (foran „den islandske“) „den finske“.

9. I § 6, stk. 3, udgår ordene „12. juli 1946 om folkekirkens lønningsvæsen uden for København og Frederiksberg m. m. § 50, stk. 5“ og erstattes med ordene: „7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v. § 76, stk. 5“.

10. I § 7, stk. 1, 1. punktum, udgår ordene „til en gudstjeneste, der væsentlig afviger fra den almindelige form, såvel som til benyttelse“ samt ordene „sognets præst, den residerende kapellan, andenpræsten

eller distriktspræsten i et udskilt distrikt selv leder disse møder, eller“.

11. I § 7, stk. 1, 2. punktum, udgår ordene „såvel som til kirkekoncerter“ og i stedet indføjes ordene: „hvor en kirke uden særlig hjemmel i de foranstående bestem- melser ønskes benyttet til kirkeligt formål — herunder til kirkekoncerter, opførelse af kirkespil o. lign. —“

12. § 7, stk. 2, udgår.

13. I § 8, stk. 2, udgår parentesens: „(jfr. § 17, stk. 2)“ og i slutningen af stk. 2 indføjes ordene „og andenpræster“.

14. § 10, stk. 3, udgår.

15. I § 17, stk. 2, udgår ordene „end sognepræsten (residerende kapellaner, anden- præster og kaldskapellaner eller faste hjæl- pepræster, til hvem betjeningen af et sogn eller distrikt væsentlig er overdraget)“ og i stedet indføjes ordene „eventuelt en anden- præst“.

16. I § 17, stk. 3, 2. punktum, indføjes efter ordene „skal finde sted“ ordene: „dersom biskoppen på grund af særlige for- hold måtte skønne det påkrævet, samt i almindelighed“, og ordene „både sogne- præst og residerende kapellan eller kalds- kapellan“ erstattes med ordene: „flere faste præster“.

17. I § 17, stk. 3, 3. punktum, udgår ordene „i så fald“.

18. § 18, stk. 3, udgår.

19. I § 20, stk. 1, 3. punktum, indføjes (foran „det islandske“) „det finske“.

20. I § 21, stk. 1, indføjes i første sæt- ning efter ordene „Kirkernes betjente“ i

parentes: „kirkefunktionærer“, og ordene „uden særskilt vederlag“ udgår. Der sættes punktum efter „tilbagevendende lejligheder“, og resten af 1. punktum udgår. Som nyt 2. punktum indføres herefter: „Ligeledes har de pligt til at gøre tjeneste ved særlige gudstjenester, der afholdes af sognets egne præster.“

21. I § 21, stk. 2, indføres foran „gudstjenester“ ordet „særlige“, og ordene „gudelige forsamlinger“ udelades.

22. I § 21, stk. 3, 1. punktum, udgår ordene „uden særskilt vederlag“. I samme punktum udgår ordene „på deres vegne“ og erstattes af ordene: „i deres forfald“. 2. punktum udgår og som nyt 2. og 3. punktum indføres: „Såfremt den kirkelige handling udføres for beboere inden for pastoratets eller i købstæder og landkommuner med flere pastorater inden for den pågældende kommunes grænser eller for dermed ligestillede personer er kirkens betjente pligtige at gøre tjeneste uanset hvilken

præst, der udfører handlingen. Vedkommende kirkebetjent er berettiget til at kræve vederlag for sin medvirken uden for de tilfælde, der er nævnt i § 26 i lov nr. 155 af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v.“.

23. I § 21, stk. 4, udgår ordene: „og som han dertil kan formå“.

24. § 21, stk. 6, udgår.

25. I § 22, stk. 1, udgår ordene „gudelige forsamlinger“ og i stedet indføres: „kirkelige møder“.

26. I § 23, stk. 1, 2. punktum udgår ordene „gudelige forsamlinger“ og „forsamlingens“ og erstattes med ordene „kirkelige møder“ og „mødets“.

§ 2.

Kirkeministeren bemyndiges til at lade lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m. m. optrykke med de i nærværende lov og tidligere love indeholdte ændringer.

Bemærkninger til lovforslaget.

Ifølge bestemmelserne i § 28 i lov nr. 417 af 12. juli 1946 om folkekirkens lønningsvæsen i København og på Frederiksberg og § 48 i lov nr. 418 af s. d. om folkekirkens lønningsvæsen uden for København og Frederiksberg m. m. måtte præster og kirkebetjente ikke modtage vederlag for embedshandlinger, der udføres for beboere inden for pastoratets eller i købstæder og landkommuner med flere pastorater inden for den pågældende kommunes grænser. Denne bestemmelse svarer til § 26, første punktum, i den nugældende lov nr. 155 af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v. Men i sidstnævnte lovs § 26 er der som nyt punktum indført en bestemmelse om, at præster og kirkebetjente ej heller må modtage vederlag for embedshandlinger, der udføres for medlemmer af folkekirken, som uden at have bopæl i pastoratet eller kommunen har en særlig tilknytning til vedkommende sogn.

Sidstnævnte tilføjelse nødvendiggør en hertil svarende ændring i § 21, stk. 3, i lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m. m., og ministeriet har fundet det ønskeligt, at der samtidig foretages en del andre ændringer i loven. Herom henvises til bemærkningerne nedenfor om de enkelte bestemmelser.

ad § 1, nr. 1.

Efter nugældende ordning har kun sognepræster, residerende kapellaner og de i henhold til § 43 i lov om menighedsråd (lovbekendtgørelse nr. 167 af 8. juni 1957) ansatte andenpræster en ubetinget, selvstændig ret til brug af de kirker, ved hvilke de er ansat, hvorimod kaldskapellaner og faste hjælpepræster kun har denne ret under visse forudsætninger, jfr. lovens § 1, stk. 2. Da det efter nutidig opfattelse — og i betragtning af den ligestilling, som kaldskapellaner og faste hjælpepræster ved lov nr. 155 af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v. lønningsmæssigt har fået med andre præster — må forekomme lidet rimeligt, at disse præster eventuelt skal være afskåret fra i fuldt omfang at bruge de kirker, ved hvilke de er ansat, er bestemmelsen i § 1 foreslået formuleret således, at fremtidig *alle* faste præster får fri adgang til brug af de kirker, ved hvilke de er ansat, til de i § 1 nævnte formål.

ad § 1, nr. 2.

I lovens § 1 nævnes de formål, hvortil præster er berettigede til at bruge kirkerne på egen hånd, hvorhos lovens § 7 nævner en del andre formål, hvortil kirkerne kan benyttes med vedkommende

menighedsråds eller biskops samtykke. Det er fastslået i praksis, at præsterne i henhold til § 1 har ret til brug af kirkerne i videste omfang til møder o. lign. med opbyggeligt indhold, jfr. også at man ved lovens ændring i 1947 (lov nr. 104 af 15. marts 1947) indføjede ordene „kirkelige møder o. lign.“ Det må på denne baggrund forekomme naturligt, at der hjemles præsterne adgang til frit at benytte kirkerne også til ekstraordinære gudstjenester, som afviger fra den sædvanlige form. Det bemærkes, at den foreslåede ændring ikke berører de ordinære (faste) gudstjenester, der fremdeles skal holdes i nøje overensstemmelse med gældende ritualer.

Endvidere må det forekomme overflødig at opretholde det ret uklare og forældede udtryk „gudelige forsamlinger“, som under alle omstændigheder må være omfattet af udtrykket „kirkelige møder o. lign.“

ad § 1, nr. 3.

Se herom bemærkningerne ad § 1, nr. 1.

ad § 1, nr. 4.

Ændringen er kun redaktionel. Det forekommer overflødig at nævne residerende kapellaner i § 2, stk. 4, da de allerede før i paragraffen er nævnt blandt de præster, der har ret til at overlade brugen af kirken til andre præster i folkekirken m. fl.

ad § 1, nr. 5.

Ændringerne er kun redaktionelle.

ad § 1, nr. 6.

Da ethvert medlem af folkekirken kan forlange sin kirke overladt til brug for kirkelige handlinger ved udensogns præster, uden at vedkommende sognepræsts samtykke udkræves, foreslås de anførte ord, der indicerer en begrænsning i den omhandlede adgang til brug af kirkerne, udeladt.

ad § 1, nr. 7.

Ændringen er kun redaktionel.

ad § 1, nr. 8.

Ordene „den finske“ foreslås indføjet for at ligestille præster fra den finske kirke med præster fra de andre nordiske lande i henseende til brug af folkekirkens kirker.

ad § 1, nr. 9.

Ændringen er en formel ajourføring.

ad § 1, nr. 10.

Herom henvises til bemærkningerne ad § 1, nr. 2.

ad § 1, nr. 11.

Også herom henvises til bemærkningerne ad § 1, nr. 2. Ændringen har til hensigt at klargøre bestemmelsen.

ad § 1, nr. 12.

§ 7, stk. 2 foreslås udeladt, idet det må findes rimeligt — og bedst stemmende med den i 1947 foretagne ændring af lovens § 1 —, at præsterne får ret til at benytte kirkerne til de anførte formål uden at skulle indhente samtykke dertil fra menighedsrådet.

ad § 1, nr. 13.

Henvisningen til § 17, stk. 2, indeholder en begrænsning i kaldskapellaners og faste hjælpepræsters adgang til at kunne modtage sognebåndsløserne, idet adgangen for disse præsters vedkommende er betinget af, at betjeningen af et sogn eller distrikt væsentligt er overdraget til dem, jfr. nævnte § 17, stk. 2. Da det efter nutidig opfattelse må anses for lidet rimeligt at opretholde denne forskelsbehandling mellem præsterne foreslås henvisningen til § 17, stk. 2, slettet, således at fremtidig *alle* faste præster uden undtagelse kan modtage sognebåndsløserne.

Som følge af, at henvisningen til § 17, stk. 2, udgår, er det nødvendigt i § 8, stk. 2 at nævne andenpræster, idet disse *ikke* er faste præster.

ad § 1, nr. 14.

Bestemmelsen foreslås slettet som værende uden praktisk betydning.

ad § 1, nr. 15.

Herom henvises til bemærkningerne ad § 1, nr. 12. Det må anses for rimeligt, at sognemenighedernes medlemmer — også uden at der etableres sognebåndsløsning — kan slutte sig til en hvilken som helst af de stedlige faste præster.

ad § 1, nr. 16.

Efter lovens nuværende formulering er det en forudsætning for gennemførelse af en distriktsdeling i et sogn, hvor indbyggertallet er *under* 10 000, at de stedlige præster fremsætter begæring derom. Da det kan forekomme, at distriktsdeling bør gennemføres også i andre tilfælde, foreslås det, at sådan deling også kan gennemføres på initiativ af vedkommende biskop og efter hans bestemmelse.

På den anden side påbyder loven i sin nuværende formulering ubetinget, at der *skal* finde distriktsdeling sted, hvor der i et sogn på *over* 10 000 indbyggere er ansat både sognepræst og residerende kapellan eller kaldskapellan. Denne bestemmelse foreslås gjort mindre kategorisk ved indføjeelse af

ordene „i almindelighed“, således at der bliver adgang til (undtagelsesvis) at undlade gennemførelse af en distriktsdeling, såfremt en sådan deling skønnes ufornöden eller uønsket.

ad § 1, nr. 17.

Ændringen er kun redaktionel. Den har til hensigt at klargøre bestemmelsen, idet udtrykket „i så fald“ rent sprogligt kan give anledning til den misforståelse, at distriktsgrænserne kun skal fastsættes af kirkeministeriet i de i § 17, stk. 3, 2. punktum — men ikke i de i § 17, stk. 3, 1. punktum — nævnte tilfælde.

ad § 1, nr. 18.

Bestemmelsen om, at „den præst, der har udført en kirkelig handling for nogen, der ikke er medlem af hans menighed, skal gøre anmeldelse derom til vedkommende menighedsmedlems præst“, havde tidligere, da præsterne var økonomisk interesserede i, hvilke kirkelige handlinger der udførtes for deres sognebørn, sin praktiske begrundelse. Men efter at samtlige præster i dette århundrede er blevet fastlønnede og ikke længere er berettigede til af deres sognebørn at modtage særskilt vederlag for udførelse af kirkelige handlinger, jfr. foranstående indledende bemærkninger, har bestemmelsen mistet sin betydning, og meddelelser af denne art er da også forlængst gået af brug. I øvrigt bemærkes, at kirkeministeriet til enhver tid måtte kunne fastsætte bestemmelser af denne art, såfremt det af hensyn til kirkebøgenes førelse eller af andre grunde måtte være ønskeligt.

ad § 1, nr. 19.

Den foreslåede ændring er en konsekvens af den under § 1, nr. 7, foreslåede ændring.

ad § 1, nr. 20.

Det drejer sig kun om en redaktionel ændring for at klargøre bestemmelsens indhold.

ad § 1, nr. 21.

Herom henvises til bemærkningerne ad § 1, nr. 2. Indføjelser af ordet „særlige“ for „gudstjenester“ er kun redaktionel og har til hensigt at klargøre, at det her drejer sig om ekstraordinære gudstjenester, hvorimod alle faste gudstjenester falder ind under § 21, stk. 1.

ad § 1, nr. 22.

Efter de nugældende bestemmelser er kirkens betjening (kun) pligtig at forrette tjeneste, såfremt den kirkelige handling udføres af en af sognets egne præster eller af andre på deres vegne. Denne regel foreslås suppleret med en bestemmelse om, at kirkens betjening skal have pligt til at gøre tjeneste ved udførelsen af kirkelige handlinger for beboere i pastoratet eller kommunen samt dermed ligestillede personer, uanset hvilken præst der udfører handlingen. Ændringsforslaget er i overensstemmelse med en af lønningskommissionen under udarbejdelse af forslaget til lov nr. 155 af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v. fremsat henstilling (udvalgsbetænkning nr. 198 1958, pag. 59-60).

ad § 1, nr. 23.

Ordene udgår som overflødige.

ad § 1, nr. 24.

§ 21, stk. 6, foreslås slettet, da det er en selvfølge, at organist og kantor omfattes af begrebet kirkens betjening (kirkefunktionærer).

ad § 1, nr. 25-26.

Herom henvises til bemærkningerne ad § 1, nr. 2.